

№ 33 (854)
Верасень 2021 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

kazeta.by

bfk.by

У нумары:

Жыццё суполак: школьны гурток у Плісе на Глыбоччыне – **стар. 3**

Талака: месцы прыцягнення – Пустынкi, Дашкаўка, Баркалабава, Быхаў – **стар. 2, 4**

Абласны фэст: свята ў садзе Івана Сікоры – **стар. 6**

Селета ў Зэльве прайшоў традыцыйны «Ганненскі кірмаж»

Фота: Елісавета ГРЫВА ЧУХУСІЦЬ

Падрабязней чытайце на стар. 2 і 5

Увага! Конкурс

З 1 па 31 кастрычніка 2021 года Нацыянальная бібліятэка Беларусі (НББ) праводзіць літаратурны конкурс «Беларускі салавей», прымеркаваны да 135-годдзя беларускага пісьменніка Змітрака Бядулі.

Гэта ўжо другая ініцыятыва ў межах праекта «На хвалі часу, у плыні жыцця», што рэалізуецца сумесна з Дзяржаўным музеем гісторыі беларускай літаратуры, Беларускім дзяржаўным архівам-музеем літаратуры і мастацтва, Выдавецкім домам «Звезда». Летась адбыўся нацыянальны анлайн-конкурс чытальнікаў «О, Беларусь, мая шпшына», прымеркаваны да 120-годдзя з дня нараджэння Уладзіміра Дубоўкі. Новы конкурс рэалізуецца пры інфармацыйнай падтрымцы часопіса «Бярозка», газет «Літаратура і мастацтва» і «Настаўніцкая газета».

Удзельнікамі літаратурнага конкурсу могуць стаць усе жадаючыя незалежна ад узросту.

Для ўдзелу неабходна напісаць эсэ з сюжэтнай лініяй (prequel, sequel або spin-off) па адным з прапанаваных твораў Змітрака Бядулі: «Салавей», «Сярэбраная табакерка», «Бондар», «На каляды к сыну». Сюжэт эсэ можа адлюстроўваць жыццё галоўных і другарадных герояў, што па ўнутранай храналогіі папярэднічала б падзеям твора (prequel) ці стала б яго працягам (sequel). У

эсэ можа быць прадстаўленае і паралельнае арыгінальнаму сюжэту развіццё падзеяў, дзе сустракаюцца ўжо знаёмыя нам персанажы ці эпізоды, якія адбываліся на другім плане (spin off). Эсэ павіна мець назву, быць упершыню прадстаўленае для публікацыі і адпавядаць патрабаванням конкурсу.

Удзельнік конкурсу мае права прадставіць некалькі працаў пры ўмове выкарыстання сюжэтнай лініяў з розных вышэйназваных твораў Змітрака Бядулі.

Конкурсная праца павіна быць напісана на беларускай літаратурнай мове, улічваць зыходны літаратурны матэрыял, несці арыгінальную аўтарскую ідэю, адзначацца стылістычнай выбудаванасцю і логікай выкладу, раскрываць праблему і яркасць сюжэта.

Арганізатары прымаюць працы толькі анлайн, удзел у конкурсе БЯСПЛАТНЫ. Дасланьня на конкурс працы не рэцензуюцца.

Для ўдзелу ў конкурсе неабходна даслаць запоўненую анкету (MS Word) і конкурсную працу (эсэ) на электронную пошту konkurs.

nlb@gmail.com з назвай файла «Прозвішча Назва літаратурнага твора» (гл. падрабязней на сайце НББ).

Удзельнік, які падаў заяўку, дае згоду на апрацоўку персанальных дадзеных, расмяшчэнне конкурснай працы на партале і ў сацыяльных сетках НББ з указаннем аўтара і яго фотааздымкам.

Пераможцы атрымаюць памятныя дыпламы і падарункі ад партнёраў конкурсу, а лепшыя творы будуць надрукаваныя ў газеце «Літаратура і мастацтва», часопісе «Бярозка», апублікаваныя ў сацыяльных сетках НББ, а таксама на сайтах і ў сацыяльных сетках інфармацыйных партнёраў конкурсу.

З умовамі рэгістрацыі, патрабаваннямі да напісання конкурснай працы і крытэрыямі яе ацэнкі можна азнаёміцца на інтэрнэт-партале НББ www.nlb.by і на старонцы праекта «На хвалі часу, у плыні жыцця».

Для даведак: тэл. 8(017) 293 27 19, 293 29 69, 293 27 43.

Пагодле паведамлення НББ

Сябры! На «Краязнаўчую газету» можна падпісацца з любога месяца (да 25 чысла папярэдняга месяца). Калі ласка, далучайце да выдання сваіх сяброў і калегаў, каб пашыралася сябрына радзімазнаўцаў, каб адзінае ў сваім родзе выданне захавалася. Будзем разам!

Падпісныя індэксы: індывідуальны – 63320, ведамасны – 633202

На тым тыдні...

Ратуемся спадчынай

✓ Цягам трох дзён – з **20 па 22 жніўня** – у Зэльве прайшоў «**Ганненскі кірмаш – 2021**». Праграма была надзвычай насычаная. Назавем некаторыя імпрэзы.

У пятніцу прайшлі конкурс страваў з рыбы (юшка і г.д.) «Рыбныя смакі», фестываль фарбаў «Colog FEST», шоу на воднай гладзі, заплыў на чым папала (лодкі, катамараны і інш.) «Водныя забавы», а ўвечары – адкрыццё кірмашу і ўзнагароджанне пераможцаў конкурсаў. У суботу свята пачалося тэатралізаваным прадстаўленнем «Віват, кірмаш!» і канцэртам калектыву «Рада» з Гродна, потым прайшла цырымонія ўзнагароджвання перадавікоў працы «Чалавек справы Зэльвеншчыны». У часе «Кірмашовых конкурсаў» прайшло падвядзенне вынікаў конкурсаў гандлёвых месцаў, касцюмавых калектываў, кірмашовых падворкаў, кірмашовых крамаў і саламяных фігураў. Адбыўся канцэрт калектываў аматарскай творчасці «Музычнае прывітанне».

У рамках кірмашу прайшлі фестываль «Легендарныя эпохі», абласны адкрыты конкурс лясарубаў «Драўляны цуль». Паколькі здаўна кірмаш быў многім арыентаваны на коней, то і сёлета адбыліся конкурс павозак «Звіняць звончыкі», падарожжа на брыччак і павозках «Эх, пракачу!». Ладзілася рэканструкцыя гандлёвых радоў XVIII ст. А ў музеі пад адкрытым небам «Скарбонка талентаў» дэманстраваліся працы творчых конкурсаў кірмашоў 2001 – 2019 гг. Цягам дня прайшоў «Местачковы фэст», тэматыкай якога сталі мясцовыя легенды і паданні, кухня, абрады, песні, танцы, гульні («Падкаваць цешчу», «Падкова», «Аглобля», «Кола»).

«Легендарныя эпохі» пазнаёмілі з жыццём і побытам вікінгаў, часамі рыцараў, шляхтай ВКЛ, падзеямі вайны 1812 г., выступілі фолк і рок калектывы «Nevrida», «PAWA», «Rokash» ды інш.

Нядзеля была аддадзена рамёствам і фэсту, прысвечанаму мінулым стагоддзям.

Працяг тэмы на стар. 5

✓ **26 жніўня** ў галерэі «Панарама» Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі прайшло адкрыццё фотавыставы Марыны Бацуюковай «**Вопыт прысутнасці**», прымеркаванай да 30-годдзя творчай дзейнасці фотамастачкі. Яна ўдзельніца і куратар шматлікіх выставаў і праектаў у Беларусі і за мяжой, член Беларускага саюза мастакоў, Беларускага грамадскага аб'яднання фатографістаў.

На выставе прадстаўленая серыя здымкаў, зробленых пад час падарожжаў па Германіі, Ізраілі, Азербайджане, Грузіі, Францыі і Арменіі ў 2014 – 2015 гг. Гэта візуальны дзёнік уражанняў. Здымкі дэманструюцца ў Беларусі ўпершыню.

Плануецца, што выстава будзе працаваць да канца кастрычніка.

✓ **27 жніўня** ў НББ пачала працу кніжная выстава «**Сусвет Станіслава Лема**», прымеркаваная да 100-годдзя з дня нараджэння сусветна вядомага фантаста. Глыбокі мысляр, філосаф, гісторык культуры, футуролаг, фельетаніст, публіцыст і паэт, у сваёй творчасці Лем даследаваў мноства тэмаў: кібернетыка і штучны інтэлект, развіццё тэхналогіяў і віртуальная рэальнасць, міжзорныя вандроўкі і матчымасць кантакту з пазазямнымі цывілізацыямі. Яго творы перакладзены больш чым на 40 моваў, іх наклады перавысілі 30 мільёнаў асобнікаў.

На выставе прадстаўленая адзіная ў краіне максімальна поўная кніжная калекцыя

кампэтэнтнага лемолага, перакладчыка твораў і даследчыка творчасці С. Лема, кандыдата тэхнічных навук Віктара Язневіча. Калекцыя ўключае больш за 800 кніг, выдадзеных у 43-х краінах свету, прыжыццёвы выданні твораў, асобнікі з аўтографамі і ўладальніцкімі пазнакамі, даследаванні і матэрыялы з канферэнцыяў і мерапрыемстваў, прысвечаных асабе і творчасці пісьменніка.

Бліжэй пазнаёміцца з асабаю выбітнага польскага пісьменніка можна да 31 снежня.

✓ На шлюзе «Дамброўка» **28 жніўня** чарговы раз сабраў удзельнікаў і гасцей абласны фестываль «**Аўгустоўскі канал у культуры трох народаў**». Вядучыя павіталі гасцей і ўдзельнікаў свята на трох мовах: беларускай, польскай і літоўскай, пасля чаго для ўрачыстага адкрыцця на сцэну былі запрошаны ганаровыя госці. Намеснік старшыні аблвыканкома Віктар Пранюк зазначыў: «Аўгустоўскі канал – унікальнае гідратэхнічнае збудаванне, што аб'ядноўвае тры народы: беларускае, паляцкае і літоўскае. Першыя фестывалі тут праходзілі, калі канала ва ўсёй яго цяперашняй прыгажосці фактычна не было, але сёння, дзякуючы беражліваму стаўленню да гісторыі і традыцыяў трох народаў, з дзяржаўнай дапамогай і падтрымкай грамадскіх аб'яднанняў мы змаглі даць другое жыццё гэтаму ўнікальнаму аб'екту».

«Аўгустоўскі канал у культуры трох народаў»

У канцэртнай праграме бралі ўдзел творчыя калектывы Гродзенскай вобласці. Недалёка ад сцэны разгарнулася рамесніцкая пляцоўка. Кожны госьць мерапрыемства меў магчымасць узяць удзел у майстар-класах па саломяпляццэнні, ткацтве паясоў, вырабе лялек-абярэгаў і плячэнні фенечкі.

На бібліятэчным орен-аіг'ы можна было пазнаёміцца з выставай пра гісторыю правядзення фестывалю. На свяце таксама дзейнічала выстава-прэзентацыя традыцыйнай народнай вопраткі Гродзенскай вобласці «Водгукі далёкай старажытнасці», працаваў арт-праект «Яднае сяброўства» – карціна з саматканых дываноў.

✓ У Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі **29 жніўня** адбыўся шматнацыянальны тэатральны праект «**Франка-магрыбскія кніжкі ў Мінску**» з удзелам акцёраў тэатра і студэнтаў Міжнароднага грамадскага аб'яднання «Тэатро». Удзел бралі маладыя акцёры з Парыжа, Туніса, Касабланкі, на сцэне РТБД яны прадставілі вакальныя, танцавальныя і драматычныя нумары. Ім таксама прыйшла ідэя зладзіць «тэатральны праменад» па Мінску і пазнаёміцца з гасцінцам беларускай публікі. А пры падтрымцы Цэнтра беларускай драматургіі ўдзельнікі цягам месяца распрацавалі эцюды і ўдасканалі свае акцёрскія навыкі з беларускімі педагогамі.

Скарыстаныя паведамленні Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, Рэспубліканскага тэатра беларускай драматургіі, сайтаў газет «Гродзенская праўда», «Праца» (Зэльва), «Перамога» (Дзятлава).

Фотафакт

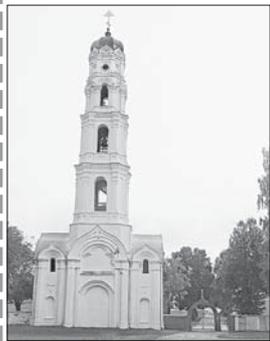

Свята-Пустынскі Успенскі мужчынскі манастыр Магілёўскай епархіі, размешчаны ў Мсціслаўскім раёне, заснаваны ў 1380 годзе. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі, у 1925 годзе, усіх яго насельнікаў выгналі. А ў манаскіх келлях размясцілі дзяцей-сіратаў. За гады Вялікай Айчыннай вайны ў Пустынях не было разбурана ні аднаго будынка, не загінула ні адно дзіця, хоць дзіцячы дом не быў эвакуаваны. Радасным знакам хуткага вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў стала з'яўленне Нерукатворнага аблічча Збавіцеля на сцяне аднаго з класаў Пустынскай школы.

28 жніўня 2003 года тут адбыўся першы пасля доўгіх гадоў запусцення малебен. Паступова былі адноўлены храм Нараджэння Божай Маці, брацкія карпусы, пабудаваная купель і добраўпарадкаваныя крыніца, часткова тэрыторыя вакол. А 27 снежня 2005 года ў манастыры адбыўся першы манаскі пострыг.

Сёння Пустыні прыцягваюць мноства паломнікаў. Штогод сюды прыязджае і аўтар гэтага допісу.

Мікалай ШУКАНАЎ,
краязнаўца, г. Жлобін
Фота аўтара

Жыццё краязнаўчых суполак

Роля школьнага краязнаўчага музея ў даследчай дзейнасці вучняў

Школьны музей валодае вялікім адукацыйна-выхаваўчым патэнцыялам, бо ён захоўвае і экспануе арыгінальныя гістарычныя дакументы. Займаючыся даследчай дзейнасцю, вучні ўваходзяць у свет даследавання праз культуру і традыцыйную навуковую спольнасць, выбудоваюць асабістае стаўленне да з'яваў навакольнага свету, вучацца займаць аўтарытэтную пазіцыю. Акрамя таго, такая дзейнасць дазваляе дасягнуць прызнання сярод аднагодкаў і дарослых.

Вывучэнне дакументаў у архівах, сустрэчы, перапіска з цікавымі людзьмі, інтэрв'ю і анкетаванне непасрэдных удзельнікаў падзеяў, збор артэфактаў для фармавання фондаў музея, а таксама ўзнаўленне экспанатаў для яго – усе гэтыя формы збору матэрыялу не толькі выпрацоўваюць навыкі даследчай дзейнасці, але і выхоўваюць павагу да гістарычных фактаў, асэнсавання асабістай значнасці.

Атмасфера пастаяннага пошуку, радасць асабістага адкрыцця садзейнічае выхаванню творчай ініцыятывы дзяцей, іх самастойнасці.

Пошукава-даследчай дзейнасцю наш школьны краязнаўчы музей займаўся з самага пачатку свайго існавання. Яго адкрыццё ў 1988 годзе было прымаркаванае да 100-годдзя з дня нараджэння нашага земляка, вядомага мастака, этнографа Язэпа Нарцызавіча Драздовіча. Тады за галоўную задачу была пастаноўлена мэта – збор матэрыялаў у спамінаў людзей, якія памяталі мастака. Дзякуючы неабякавым асобам мы набылі дзве карціны («Зачараваны замак» і «Свільская царква»), дываны («У свеце жывёл», «Дзве дзяўчыны на мастку», «З новай дарогай», «Мудрасць і хітрасць», «Анёлак»).

Удзельнікі нашага гуртка «Юныя краязнаўцы» распрацавалі і апрабавалі экскурсійны маршрут «Пучыявінамі Язэпа Драздовіча па Глыбоччыне», зладзілі веласіпедны прабеж «На паклон да дзядзькі Язэпа». Мы сустрэліся са старажыламі і сабралі матэрыял па творчасці Я. Драздовіча. Гурткоўцы сталі ўдзельнікамі адкрыцця памятна-

га знака ў Пуньках (дзе нарадзіўся выбітны творца і педагог) і навуковай канферэнцыі, прысвечанай 130-годдзю з дня нараджэння мастака.

Асаблівае месца ў музеі займаюць матэрыялы пра ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны, іх памятнікі. Жыццё пацвярджае, што нельга натхніць чалавека на подзвіг, не пакланяючыся подзвігу ўжо сцверджанаму. Вучні займаліся даследчай працай «Мой прадзед – удзельнік Вялікай Айчыннай вайны», друкавалі свае знаходкі на старонках раённай газеты, газет «Пераходны востров», «Краязнаўчая газета». Падзеям Вялікай Айчыннай вайны прысвечана даследчая праца «Дарогамі подзвігу і мужнасці па Галубіцкай пушчы», праекты «Чырвоная зорачка на карце Глыбоччыны» і «Жыццё і помніцы». У рамках інавацыйнай дзейнасці пройдзены маршрут «Дарогамі мужнасці і славы па Галубіцкай пушчы», дзе мы пазнаёміліся з дзейнасцю партызанскіх брыгад імя Суворова і «Кастрычнік».

Увогуле, трэба бачыць вочы выхаванцаў, якія трымаюць у руках «пахаванку» з фронту, ліст салдата, напісаны ў шпіталі ў час Вялікай Айчыннай, газеты ваеннага часу! Менавіта такія ўражанні і паказваюць значнасць працы музея, вызначаюць яго асновы і напрамак – умацаванне сувязі пакаленняў, сувязі лёсу чалавека і краіны ў цэлым.

Мінулае не знікае бяследна, яно прабіваецца

ў сучаснае, пакідаючы тысячы сведчанняў свайго існавання ў выглядзе помнікаў матэрыяльнай і духоўнай культуры. У архіве школьнага краязнаўчага музея захоўваецца сабраны раней вучнямі школы матэрыял аб святынях нашага краю. Але на Глыбоччыне яшчэ няма помнікаў, якія тояць сваю гісторыю. Многія разбураюцца, іншыя разбураныя, пра якія мала хто і памятае... Большасць з іх загінулі ўжо ў блізкай нам час, цягам мінулага стагоддзя. Аднак не ўсе помнікі зніклі бяследна. Ад іх засталіся фрагменты, планы, фотаздымкі, артыкулы ў старых газетах, можна пачуць легенды і паданні. Такімі помнікамі для ваколіцаў нашай вёскі Пліса сталі Свільская царква і касцёл у Падсвіллі, царква ў Галубічах і касцёл у Бабруйшычыне. Звестак было зусім мала. Аднак і яны шмат што расказалі. Маладыя даследчыкі знайшлі матэрыялы, дакументы, старажылаў, якія расказалі пра духоўную спадчыну. Гэтай тэме і была прысвечана даследчая праца «Страчаныя святыні Глыбоччыны». А затым распрацаваны і апрабаваны экскурсійны маршрут «Святыні Глыбоччыны».

Мы ніколі не задумваліся аб тым, што такое дзіцячы дом, як праходзіць там жыццё, пакуль у час наведвання раённага краязнаўчага музея не звярнулі ўвагу на фотаздымак з надпісам «Пліскі дзіцячы дом». Нам стала цікава, і мы вырашылі сабраць усю магчымую інфармацыю пра гэтую ўстанова, што знаходзілася па вайне ў нашай вёсцы. Пабывалі ў раённым архіве, звязаліся з архівам у г. Маладзечне (у сярэдзіне-канцы 1940-х гадоў Глыбоцкі раён належаў да Маладзечанскай вобласці. – «КГ»). Дакумент да дакумента – і інфармацыя ёсць. У школьным архіве захаваліся класныя журналы з 1946/1947 навучальнага года, дзе па запісах мы змаглі знайсці выхаванцаў дзіцячага дома. Найбольшае ўражанне прынеслі дзецям сустрэчы з тымі, хто жыве ў нашай вёсцы. У выніку музей папоўніўся шматлікімі фотаздымкамі і ўспамінамі, а ў нас атрымаліся даследчая праца «У сэрцы маленькім гора бяздоннае, альбо Гісторыя Пліскага дзіцячага дома».

Немагчыма ўявіць сабе, як маглі б людзі абыходзіцца без геаграфічных назваў. У кожнага населенага пункта свая гісторыя і свой твар. Усе

геаграфічныя назвы маюць сваё значэнне. У краязнаўстве вывучэнне паходжання назваў населеных пунктаў, гістарычных каранёў назваў вёсак і мястэчак з'яўляецца адным з важнейшых напрамкаў пошукавай працы.

На базе школьнага краязнаўчага музея праводзіцца мэтанакіраваная праца па выяўленні і сістэматызацыі тапонімаў нашага рэгіёну, вызначэнні фактараў, што ўплывалі на іх утварэнне і змяненне. Вынікам стала даследчая праца «Тапонімы (айконімы) Глыбоччыны».

Практыка ў школе ўпэўнена даказвае, што выкарыстанне краязнаўчага матэрыялу ў вучэбных мэтах скіроўвае ўвагу вучняў да фактаў і з'яваў навакольнай рэчаіснасці, дапамагае выпрацоўваць у іх самастойнае творчае мысленне, цвёрдасць поглядаў, умённасць і навываку, вучыць практычнаму выкарыстанню атрыманых ведаў у жыцці.

Які ўрок можна праводзіць у музеі? Любы! Пачынаючы, безумоўна, з урокаў гісторыі, беларускай мовы і літаратуры, і звесці ў адзінае веды па ўсіх прадметах на аснове аналізу музейных экспанатаў.

Фізіка. Паказаць усе фізічныя законы, якія выкарыстоўвалі людзі пры вырабе прадметаў побыту, і растлумачыць, згодна з якім з іх працоў той ці іншы музейны экспанат. Напрыклад, калаўрот.

Хімія. Хімічныя рэакцыі, што звязаныя з афарбоўкай лёну, воўны, і хімічны склад гэтых валакнаў.

Цікавымі, спазнавальнымі і з'яўляюцца музейныя ўрокі для вучняў пачатковых класаў па тэме «Казка», дзе ўжываюцца назвы прадметаў побыту беларусаў.

Я лічу, што для заняткаў краязнаўствам не трэба вялікіх затратаў, не трэба доўгіх паездак і дарагога абсталявання. Дастанкова ўважліва прыгледзецца да людзей, якія жывуць побач, пакапацца ў падыўках старых газет, зладзіць невялікую пешую або веласіпедную экскурсію па родным краі. І тады малая радзіма стане вялікай, адкрые табе безліч сваіх таямніцаў, безліч такіх фактаў, якія будуць выклікаць любоў і павагу да роднай зямлі, гонар за яе гісторыю і культуру.

Напрыканцы дазвольце сказаць радкамі з верша Пятра Бітэля «Унуку»:

Любіць сваё – зусім
не значыць
Чужое ганіць, адмаўляць.
Вось за чужым свайго
не бачыць,
Не вывучаць,
не шанаваць –
Злчынствам будзе
без сумнення,
Бо ёсць такі закон жыцця:
Шануй чужое аж
да пакланення,
Сваё любі
да самазабыцця.

Таяццяна ПАСЮК,
настаўніца беларускай мовы
і літаратуры,
кіраўнік школьнага
краязнаўчага музея,
в. Пліса, Глыбоцкі раён

Талака за гістарычнае і культурнае адзінства

Падарожжа па Магілёўшчыне

**У калектыве Магілёўскай абласной бібліятэкі скла-
лася добрая традыцыя падарожнікаў і знаёмцаў з
цікавымі мясцінамі Беларусі. Інфармацыйны рэсурс
«Турыстычная карта Магілёўшчыны», створаны су-
працоўнікамі бібліятэкі, дапамагае вызначыць марш-
руты, найбольш цікавыя большасці ўдзельнікам па-
дарожжаў па Магілёўшчыне. Так, сёлета ў чэрвені мы
наведлі мемуарыяльны комплекс «Памяці спаленых
вёсак Магілёўскай вобласці» ў вёсцы Боркі і Жыліцкі
палацава-паркавы комплекс Кіраўскага раёна (пра
гэта пісала «Краязнаўчая газета» ў № 27 – 28).**

**Наступны маршрут падарожжа ўключаў музей
вёскі Дашкаўка Магілёўскага раёна, Свята-Узня-
сенскі жаночы манастыр у аграгарадку Баркалабава
Быхаўскага раёна, а таксама Быхаў і раённы гісто-
рыка-краязнаўчы музей.**

Музей вёскі Дашкаўка створаны сіламі настаўнікаў-падзвіжнікаў і адкрыты ў будынку школы ў 1980 г. Сем музейных экспазіцый, напоўненых унікальнымі экспанатамі, знаёмяць з багатай гісторыяй вёскі. Асабліва цікавае выклікала інсталляцыя пакая памешчыка Жукоўскага – уладальніка Дашкаўкі, які, магчыма, быў бацькам вялікага рускага паэта Васіля Жукоўскага; артефакты перыяду 1812 года; унікальная калекцыя самавараў XIX – XX стст. У экспазіцыі «Падзеі Вялікай Айчыннай вайны на тэрыторыі рэгіёну» прыцягвае асаблівую ўвагу рэдкі артефакт – адзіны захаваны на тэрыторыі Беларусі нямецкі герб: чорны арол са свастыкай і пашкоджанай галавой.

У экспазіцыях музея прадстаўлена інфармацыя пра Марыю Барадзінскую – бібліятэкара Дашкаўскай сельскай бібліятэкі, якая адзіная з усіх бібліятэкараў Магілёўшчыны была ўзнагароджаная ордэнам Леніна. Тут жа архіўныя фотаздымкі выпускнікоў школы, пачына-

ючы з 1930-х гг., інфармацыя пра выдатных ураджэнцаў вёскі, пра хлопцаў, якія загінулі ў афганскіх гарах. Асобнае месца займае макет вёскі будучыні – такой Дашкаўкі, пра якую мараць сучасныя дзеці.

Цёпла развіталіся з Сяргеем Лугавым – нашым экскурсаводам, настаўнікам і стваральнікам музея, гасціннай школай і паехалі далей, у Свята-Узнясенскі жаночы манастыр у аграгарадку Баркалабава.

Гэта месца ў міжрэччы старога рэчышча Дняпра і ракі Лахва людзі заўсёды лічылі сакральным. Тут у 1641 г. заснавалі жаночы манастыр, на будаўніцтва якога вылучыў зямлю і грошы магнат Багдан Статкевіч.

Галоўная каштоўнасць манастыра – Баркалабаўская ікона Божай Маці, якую праваслаўныя лічаць цудатворнай. Паводле легенды, яна сама выбрала для сябе месца: асоб князя Пажарскага не мог скрануцца, пакуль абраз не пакінулі ў манастыры. Сёння гэты абраз з'яўляецца адным з чатырох самых вядомых

абразоў Божай Маці ў Беларусі: Жыровіцкая, Мінская, Бяльніцкая і Баркалабаўская іконы. Баркалабаўская ікона Божай Маці вельмі прыгожая і своеасаблівая. Гэта абраз Адзігітрыя-пуцяводніца, а яшчэ яна вылучае ад хваробаў, дапамагае бяздзетным сем'ям нарадзіць дзяцей.

Абраз Божай Маці і сам манастыр здольныя тварыць цуды, у чым мы самі пераканаліся. Збіраючыся ў паездку, тройчы спрабавалі па тэлефоне дамовіцца аб экскурсіі, аднак на выклік не адказвалі. Як толькі экскурсанты ступілі на тэрыторыю манастыра, тут жа сустрэлі Алену Лапо, якая пастаянна працуе ў чытальных залах абласной бібліятэкі, збіраючы матэрыялы па гісторыі манастыра. Яна з радасцю пазнаёміла нас з 380-гадовай гісторыяй Свята-Узнясенскага жаночага манастыра, распавяла пра людзей, якія паклалі свае жыцці на алтар служэння манастыру, паказала насценныя роспісы ў храме, якія ў візантыйскім стылі выканаў таленавіты іканапісец Антоній Бельскі.

Адноўлены Баркалабаўскі манастыр цешыць вока дагледжанай тэрыторыяй, багаццем дэкаратыўных дрэваў і кветак. Добраўпарадкаваны бераг Дняпра, зручныя лаўкі з відам на раку схіляюць да сузірання і роздуму. Тут усё дыхае спакоем, душа адпачывае... На тэрыторыі манастыра працуе невялікая крама, дзе мы набылі натуральны квас і мёд, сабраны на ўласным пчалніку.

Далей па маршруце быў Быхаў – адзін са старэйшых гарадоў Магілёўшчыны, заснаваны ў 1370 г. У розны час горадам валодалі князь Свідрыгайла, Гаштольды, Хадкевічы і Сапегі. Менавіта пры Хадкевічах і Сапегам з мэтай абароны ўсходніх рубяжоў Вялікага Княства Літоўскага ад нападаў рускіх Быхаў быў ператвораны ў магутную цытадэль. Быхаўскі замак, што знаходзіцца на прыродным узвышшы, сфармаваў аблічча горада. Гарматы, ядры, кулі, вырабленыя ў мясцовай лудвясарні, карысталіся попытам ва ўсёй Еўропе.

Найстаражытнім збудаваннем горада з'яўляецца Галоўная сінאгога, пабудаваная ў першай палове XVII ст. Акрамя сакральнага, будынак з амаль двухмет-

Быхаўскі замак

Быхаўская сінאгога

ровым сценамі, байніцамі і круглай вежай насіў яшчэ і абарончы характар.

Нягледзячы на тое, што Быхаўскі замак і Галоўная сінאгога ўнесены ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Рэспублікі Беларусь, на сённяшні дзень захаваліся толькі іх рэшткі, і фінансавых сродкаў на іх рэстаўрацыю не стае.

Быхаўскі гісторыка-краязнаўчы музей размешчаны ў будынку, які сам мае багатую гісторыю. У XIX ст. тут была мужчынская гімназія, дзе ў розны час вучыліся маршал авіяцыі С. Красоўскі і Герой Савецкага Саюза К. Арлоўскі. Пазней будынак выкарыстоўваўся як школа і як дзіцячы прытулак.

Галоўны захавальнік фонду Ірына Міхайлава пазнаёміла экскурсантаў з тэматычнымі экспазіцыямі, прадстаўленымі ў шасці залах. Асабліва цікавае выклікала гісторыя Быхаўскага павета ў рэвалюцыйныя гады і ў перыяд Вялікай Айчыннай вайны. Вартыя глыбокай павагі ўраджэнцы і людзі, якія ўпісалі свае імёны ў гісторыю раёна: Феадосій Смалачоў, вядомы снайпер, які стаў адным з ініцыятараў снайперскага руху ў пачатковы

перыяд Вялікай Айчыннай вайны; героі Лудчыцкай вышыні, якія загінулі пры вызваленні Быхаўскага раёна; партызаны асобнага рэйдывага партызанскага злучэння «Трынаццаць», якія правялі сябе ў кастрычніку 1943 г. у час Боўкінскай блакады; генерал-палкоўнік авіяцыі С. Красоўскі; маладыя хлопцы, якія загінулі пры выкананні інтэрнацыянальнага абавязку ў Афганістане.

Тут аформлена экспазіцыя, прысвечаная гісторыі 57-й марскай ракетнай авіяцыйнай дывізіі Балтыйскага флоту – унікальнаму войскаму фарміраванню, якое базавалася за тысячу кіламетраў ад мора ў Быхаве і спрыяла развіццю сучаснага горада.

Выказваем шчырую ўдзячнасць настаўніку дашкаўскай школы С. Лугавому, галоўнаму захавальніку фонду быхаўскага музея І. Міхайлавай і чытачу абласной бібліятэкі А. Лапо, якая цудоўным чынам сустрэла нас у Баркалабаўскім манастыры.

Жаданне вандраваць у людзей прысутнічае заўсёды. Сённяшнія рэаліі не дазваляюць большасці наведваць замежныя краіны, але не варта засмучацца: у Беларусі ёсць мясціны, годныя вашай увагі. Прапануем звярнуцца да інфармацыйнага рэсурсу «Турыстычная карта Магілёўшчыны», змешчанага на сайце Магілёўскай абласной бібліятэкі, адкрыць для сябе новыя мясціны, напоўніцца станоўчымі эмоцыямі і ўражанымі.

Галіна ДЗЯТЛАВА,
галоўны бібліятэкар
Магілёўскай абласной бібліятэкі

У музеі вёскі Дашкаўка

Баркалабаўскі манастыр

Ганненскі кірмаш – 300 гадоў

Круглы стол

У першы дзень свята «Ганненскі кірмаш» у Зэльвенскай раённай бібліятэцы адбыўся круглы стол «Ганненскі кірмаш. 300 год», на якім прысутнічалі прадстаўнікі ўлады: Віктар Лісковіч, старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, навуцы, культуры і сацыяльным развіцці, Валянцін Семянка, дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, старшыня Пастаяннай камісіі па дзяржаўным будаўніцтве, мясцовым самакіраванні і рэгламенце, Дзяніс Альшэўскі, старшыня Зэльвенскага раённага выканаўчага камітэта, Сяргей Лойка, намеснік старшыні Зэльвенскага раённага выканаўчага камітэта.

З дакладамі па гісторыі Зэльвеншчыны і Ганненскага кірмашу выступілі вучоныя-гісторыкі з Гродзенскага політэхнічнага каледжа, Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта.

Міхаіл Шаўчэня прапанаваў слухачам тэму «Зэльвенскі кірмаш як феномен эканамічнага і культурнага жыцця беларусаў». Аляксандр Доунар пазнаёміў прысутных з дакладам «Зэльва ў другой палове XVIII стагоддзя». Цікава было прысутным пазнаёміцца са штодзённым жыццём Зэльвенскага краю ў эпоху вялікіх зменаў (другая палова XIX – пачатак XX стагоддзя). Менавіта з гэтай тэмай выступіла Тацяна Даўгач. А што такое рубрыцэлі і схематызмы, як паводле іх можна аднаўляць гісторыю роднага краю, распавяла Раіса Зянюк. Тацяна Вароніч адкрыла новыя факты пра Зэльвенскі кірмаш у сярэдзіне XIX стагоддзя.

Дзякуючы такім мерапрыемствам мясцовыя жыхары даведваюцца ўсё больш цікавых фактаў з гісторыі не толькі малой радзімы, але і краіны ў цэлым.

Паэты-землякі пад час паэтычнай сустрэчы

Паэтычная сустрэча

Стала добрай традыцыяй праводзіць у час Ганненскага кірмашу сустрэчы з вядомымі паэтамі, лёс якіх звязаны з Зэльвеншчынай. Сёлетні год не быў выключэннем, таму ў раённай бібліятэцы ладзілася літаратурная імпрэза «Паэтычныя галасы роднага краю». Гасцямі сустрэчы сталі паэты-землякі Уладзімір Мазго, Валянцін Семянка, Ірына Войтка, Яніна Шматко і Алена Кароза. Пад час мерапрыемства кожны з аўтараў падарыў слухачам нямала прыемных хвілінкаў.

У. Мазго, член Саюза пісьменнікаў Беларусі, распавёў пра новыя кнігі паэзіі, што былі выданыя за апошнія два гады, пачытаў свае вершы. У канцы выступлення падарыў раённай бібліятэцы свае зборнікі вершаў «Знічкі вечнасці» і «Хутка стану чэмпіёнам», а таксама кнігу аўтабіяграфічных эсэ сучасных дзіцячых пісьменнікаў, дзе змешчаныя і яго творы. В. Семянка, член Саюза пісьменнікаў Беларусі, раскажаў, як сумяшчае творчасць з сваёй адказнай працай, як «здараюцца» ў яго новыя вершы. І, канечне, падзяліўся сваімі новымі творами з удзельнікамі мерапрыемства, якія ў сваю чаргу адорвалі паэта аплдадасаментамі. І. Войтка, таксама член Саюза пісьменнікаў Беларусі, вельмі прыгожа дэкламавала свае вершы, і старэйшыя, і што яшчэ нядаўна выйшлі з-пад пяра. У канцы выступлення яна падарыла бібліятэцы літаратурны альманах «Ста-

ронка» з творами літаратараў Слонімшчыны. Я. Шматко і А. Кароза таксама пазнаёмілі аўдыторыю са сваімі творами і жыццёвым лёсам.

Напрыканцы сустрэчы, якая была вельмі цёплай, вядучыя падзякавалі сваім дарогім гасцям, пажадалі ім плённа ў працы і паэтычнага натхнення. А ўдзельнікі мерапрыемства шчыра пляскалі ў ладкі.

Бібліятэчны крэатыў па-зэльвенску

На другі дзень свята «Ганненскі кірмаш» Зэльвенская раённая бібліятэка зладзіла падворак-інсталяцыю «Кніжная крама «АРАКУЛ» у рэканструкцыі XVIII стагоддзя. Бібліятэкары прапаноўвалі гасцям пазнаёміцца з кнігамі, якія маглі б прадавацца ў кніжных крамах таго часу.

На падворку ўсе ахвотныя змаглі атрымаць дыплом ганаровага гасця свята, напісаны прямом уласнаручна. Захапілі прысутных і выставы кніг «Кот у мяшчу» і «Сімвал Ганненскага кірмашу ў творах літаратуры». Тым больш, што на выставе з сімвалам кірмашу на роўні з літаратурнымі творами былі размешчаныя цікавыя і малавядомыя факты пра каня. (Галоўным таварам на гэтым найбуйнейшым еўрапейскім кірмашу заўсёды былі коні. – «КГ».)

А разыначкай кніжнай крамы была, вядома ж, варажба, якая ажыццяўлялася выключна толькі па кнігах. Ніхто не пакінуў нашу краму без пазітыўнага прадказання на бліжэйшы час.

На падворку і дзецям было як бавіць час. Для іх была разгорнутая выстава з маляўнічымі кнігамі беларускіх аўтараў на дыване. Яшчэ бібліятэкары трохі пагарэзілі і падрыхтавалі невялікі куфэрак са шкоднымі парадамі для дзяцей, а яны ў сваю чаргу стараліся выцягнуць гэтых парадаў як мага болей.

На працягу ўсяго свята ў кніжнай краме панавала атмасфера пазітыўу.

Вольга КАМЯКЕВІЧ,
намеснік дырэктара
Зэльвенскага раённага бібліятэкі

Гульня адценняў і фарбаў

«Вяртанне...» – так назваў сваю выставу твораў беларускі мастак Мікалай Бушчык, урачыстае адкрыццё якой адбылося сёлета 13 жніўня ў Ружанскім палацавым комплексе роду Сапегіў.

Працы, прадстаўленыя на выставе, знаёмяць наведнікаў з любымі мясцінамі Радзімы ў бачанні майстра.

Нарадзіўся мастак у вёсцы Дзераўная на Слонімшчыне, але сям'я бацькі некалькі разоў змяняла месца жыхарства. І ў выніку жыццёвых абставінаў прытулкам становіліся паселішчы то ў Расіі, то ў Беларусі.

М. Бушчык, выдатна скончыўшы базавую школу, паступае ў Краснадарскае мастацкае вучылішча, а затым у Беларускаю акадэмію мастацтваў (тады – тэатральна-мастацкі інстытут). Праз шмат гадоў, пракрытых у Мінску, мастак вяртаецца на сваю гістарычную Радзіму – прыгарад Слоніма.

Зварот майстра да гісторыі роднага краю адбываецца праз творы «Стары замак», «Слудская брама ў Нясвіжы», «Горад светлых надзей», «Прысвячанне Ефрасінні Полацкай», «Вечар у Віцебску» і інш. Гістарычныя месцы і помнікі архітэктуры вабяць аўтара палотнаў сваёй энергетыкай, якой ён праз творы дзеліцца з глядачом.

Цяпер музейная выстава прадстаўляе 24 карціны мастака. Спадзяемся, што яны нікога не пакінуць абьякавым і выклічучь самымя лепшымя ўражанні.

Сярод палотнаў прадстаўленыя карціны гарадскіх і сельскіх пейзажаў, а таксама абстрактцыі. Спалучэнне колераў і адценняў у кожным творы даюць магчымасць глядачу звярнуцца думкамі да адлюстраваных на карціне пачуццяў, перажыванняў і эмоцый пэўных момантаў жыцця майстра.

Адзіны стыль мастака акрэсліць складана, і, хоць некаторыя яго называюць экспрэсіяністам, сам Мікалай не любіць гэтых абмежаванняў. Ён працуе ў розных стылях, тэхніках і тэматыках, адкрываючы ў мастацкай прасторы сваё ўспрыманне свету і часоў.

Працы М. Бушчыка ў свой час убачылі наведнікі больш за 200 міжнародных, рэспубліканскіх і рэгіянальных выставаў у Беларусі, Расіі, Францыі, Італіі, Нідэрландах, Польшчы, Літве, Латвіі, Германіі ды інш. З-пад яго пэндзля выйшла больш чым 500 акарэльных карцінаў і каля 1000 – алеем.

Своеасаблівы каларыт палотнаў дае глядачу магчымасць атрымаць асалоду ад гульні фарбаў, адценняў і формаў.

У Ружанскім музеі працы М. Бушчыка прадстаўлены ўпершыню. Хоцца пажадаць майстру плённа ў творчасці, невычэрпных новых ідэяў, яязгаснай энергіі і натхнення.

Да канца верасня можна наведаць Ружаны і палюбавацца карцінамі.

Алена ПАЛЯШЧУК,
малодшы навуковы супрацоўнік
Ружанскага палацавага комплексу роду Сапегіў

Як зрабіць гэта найлепей

Парады вучню, як падрыхтаваць тэкст пазакласнага мерапрыемства краязнаўчага накірунку

Падрыхтоўка да ўдзелу ў пазакласным мерапрыемстве краязнаўчага накірунку, як паказвае практыка, можа стаць стрэсавая сітуацыя для таго, хто будзе браць у ім удзел. Такое часцей адбываецца ў вучняў з АПФР. Падрыхтоўка да яго ў такіх будучых удзельніках можа суправаджацца высокімі эмацыйнымі, інтэлектуальнымі і фізічнымі нагрузкамі. Таму важна, каб настаўнікі дапамаглі сваім выхаванцам размеркаваць час падрыхтоўкі да будучага мерапрыемства. Мы думаем, што парады дапамогуць настаўнікам у арганізацыі такой працы, але не выключаем

і іншыя падыходы да вырашэння такой праблемы.

Пры падрыхтоўцы матэрыялу краязнаўчага накірунку будучаму удзельніку не варта займацца шмат часу без перапынкаў. Лепш вучыць матэрыял блокамi: засвоіў прапанаваны тэкст, замацаваў яго і адпачыў. Потым каратка паўтарыў, што завучыў, і – за новы тэкст. Мэтазгодна адзначыць тэкст, які ты ўжо прапрацаваў і ў якім адчуваеш сябе ўпэўнена. Выкарыстоўвай час, адведзены на падрыхтоўку, як мага больш эфектыўна. Матэрыял вучычай у той час сутак, калі асабліва добра «думаецца», адзначаецца высокая разумовая працаздольнасць. Звычайна гэта, як паказвае практыка, ранішняе гадзіны, вядома, пасля добрага адпачынку. Да матэрыялу, які табе цяжка запамінаецца, карысна вяртацца некалькі разоў. Праглядаць яго цягам пэўнага часу ўвечары, а потым яшчэ раз раніцай. Як паказвае практыка, для таго, каб лепш запомніць матэрыял, варта максімальна выкарыстоўваць усе магчымыя спосабы: успрымаць тэкст і на слых, і візуальна чытаць з аркуша. Трэнеруйся адказваць на пытанні. Па меры таго, як вучычы словы, спрабуй адказаць на ўзніклыя

пытанні. Адказваючы на іх, ты набываеш у сабе ўпэўненасць. Вельмі карысна для вучня, які займаецца па праграме агульнаадукацыйнай школы, складаць схемы і алгарытмы канкрэтнага матэрыялу і трымаць іх у памяці, а не «зазубрываць» увесь тэкст цалкам «ад» і «да».

Да ўдзелу ў пазакласным мерапрыемстве краязнаўчага накірунку мэтазгодна рыхтавацца з бацькамі, бабулямі, дзядулямі або сябрамі: паўтараць, задаваць пытанні і адказваць на іх. За некалькі дзён да пачатку мерапрыемства мэтазгодна прааналізаваць магчымыя сітуацыі на ім.

Падобная планамерная дзейнасць дазваляе пазбегнуць непажаданых недакладнасцяў у форме і змесце падрыхтоўкі да будучага выступлення, зрабіць яго цікавым і запамінальным.

Склаў Іван ЗАХАРЭВІЧ,
г. Іўе

Фэст у садзе Сікоры

Абласное свята аматарскіх аб'яднанняў «Яблычны фэст» сабрала ў вёску Алашкі Шаркаўшчынскага раёна шмат гасцей. Праграма пачалася аўтапрабегам Шаркаўшчына – Алашкі, удзельнікамі якога сталі не толькі шаркаўчане, але і кіраўніцтва ды члены Нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларускай Смаленскай вобласці.

У пачатку фэсту прагавіраў Віктар Валашчук і іерэй Васіль Стрыжнёў акарапілі садавіну, усіх прысутных, падворкі.

Удзельнікам аматарскіх аб'яднанняў Віцебскай вобласці было што паказаць, а гасцям – на што паглядзець. У цэнтры ўвагі, вядома ж, былі яблыкі. Кожны імкнуўся прадставіць свае шэдэўры. Рамесныя вырабы, стравы рознага кшталту месціліся на падворках, абсталяваных з густам і фантазіяй.

«Яблычны фэст» святкуецца ў Алашках даўно, а з 2013 года набыў абласны маштаб. І гэта невыпадкова. Менавіта тут, на алашкаўскай зямлі, 19 верасня 1885 года ў беднай шматдзетнай сялянскай сям'і нарадзіўся Іван Паўлавіч Сікора, вядомы беларускі

садавод. «КГ» пра яго даволі падрабязна пісала ў 2004 годзе, але падамо тут невялікую біяграфічную даведку.

Змаленства ён захапляўся прыродай і вельмі любіў чытаць кнігі. Бліскача скончыў Полаўскае пачатковае вучылішча, затым Краснагорскую двухгадовую настаўніцкую школу.

Абавязковую ваенную службу Іван Паўлавіч праходзіў у 124-м Усходне-Сібірскай палку ў Хабараўскім краі. У час службы Сікора пацвердзіў свае веды на годнасць настаўніка ў Хабараўскай гімназіі і некалькі гадоў вучыў дзяцей у пасёлку Самарка-Арлоўка. Там жа ён упершыню пачаў займацца садоўніцтвам. У першую суветную вайну салдат Сікора быў на фронце.

Вярнуўшыся дадому, ад бацькі атрымаў надзел зямлі ў 1/8 валокі (1 валокі роўна 20 дзесяцінам або 21,36 га, 213600 м кв. – «КГ»). Прсыядзібных будынкаў не меў. Разам з жонкай Марыяй Паўлаўнай працавалі на гэтым маленькім кавалку зямлі, не маючы ніякіх зберажэнняў. Паступова абзаводзіліся гаспадаркай.

У 1925 годзе Сікора скончыў Кракаўскія двухгадовыя настаўніцкія курсы.

Маленькі надзел зямлі, што меў Іван Паўлавіч, безумоўна, не дазваляў яму праводзіць шырокія даследаванні па садоўніцтве. Таму Сікора пайшоў служыць садоўнікам да графа Пшадзецкага ў Варапаеве (цяпер у Пастаўскім раёне). Тут ён пачаў весці даследчую працу, заклаў плодарадавальнік, у якім вырошчываў шматлікія гатункі яблыняў. Даследчы працягваў і на ўласным надзеле зямлі ў Алашках. І Сікора імкнуўся заахопіць садоўніцтвам сваіх землякоў. Ён шчодро дзяліўся з сялянамі саджанцамі вырошчаных ім лепшых гатункаў.

З прыходам савецкай улады ў 1939 годзе пастановай урада БССР у садзе І. Сікоры быў арганізаваны Паўночны апорны пункт Беларускага навукова-даследчага інстытута бульбаводства, пладаводства і агародніцтва. Іван Паўлавіч стаў загадчыкам апорнага пункта. Датая адкрыцця яго лічыцца 15 красавіка 1941 года. На гэтай пасадзе ён працаваў і пасля Вялікай Айчыннай вайны, практычна да канца свайго жыцця. І. Сікора

Удзельнікі фестывалю на садзібе Сікоры

Фота © І. Зялёна, Р. ПУЧЫНСКА

ўнёс значны ўклад у развіццё садоўніцтва ў Віцебскай вобласці і ўсёй Беларусі.

За поспехі ў развіцці айчыннага садаводства Іван Паўлавіч узнагароджаны Граматай Вярхоўнага Савета Беларускай ССР, Ганаровай граматай Міністэрства сельскай гаспадаркі і Вялікім срэбным медалём ВДНГ СССР. У 1956 годзе яму было прысвоена ганаровае званне «Заслужаны аграном БССР».

Да сённяшняга часу вёску ўпрыгожвае сад, закладзены І. Сікорам, плошча якога складае 2,80 га. Тут расце пракладна 460 гібридных яблыняў, 60 грушаў, 4 кедры, 5 чарэшняў, 10 кустоў агрэсту, 2 кусты вінаграду, 9 кустоў ядленцы (ядлоўцу. – «КГ»), 80 – лясчынны, 50 кустоў парэчак, 2 – іргі і 10 кустоў бэзы.

Прайшло ўжо 65 гадоў як Іван Паўлавіч пайшоў з жыцця. Гіорыд яблыні пад нумарам 1337 называюць сёння «Памяць Сікоры». У Алашках заснаваны мемарыяльны музей садавода-селекцыянера Івана Паўлавіча Сікоры, у які пад час «Яблычнага фэсту» ладзіліся экскурсіі. Шматлікія экспанаты музея расказваюць пра насычанае і цікавае жыццё Івана Паўлавіча, пра тое, як ён, звычайны хлопец са шматдзетнай сялянскай сям'і, толькі дзякуючы сумленнай працы і таленту праславіў сваё імя і бацькоўскі край.

Для гасцей свята была наладжаная канцэртная праграма, удзельнікі аматарскіх аб'яднанняў здзіўлялі сваімі энергіяй і талентам, гасцінна запрашалі падворкі. Дзедзі мелі магчымасць вядоўць час на гульнявых пляцоўках, пагуляць у шашкі. Многія дарослыя сталі ўдзельнікамі конкурсна-забаўляльнай праграмы «Вясковая эстафета».

На памяць аб мерапрыемстве можна было зрабіць фотаздымкі на спецыяльна падрыхтаванай фотазоне, а таксама набыць памятных сувеніры.

У канцы дня госці пакідалі святочныя Алашкі з прыўзнятым настроем.

Іна ПУЧЫНСКАЯ,
м. Терманаўчы
Шаркаўшчынскага раёна

Фота І. Зялёна, Р. ПУЧЫНСКА

Музейшчыні з Терманаўчаў у Алашках

Магнаты і шляхта ў культуры Беларусі

За савецкім часам пра шляхту, магнатаў і духавенства ў школах, кнігах, газетах, па радыё і тэлебачанні гаварылі толькі адмоўнае – прыгняталнікі, эксплуататары, цемрашальы і да т.п. Нічога станоўчага не называлі, і такога быць не магло. Таму можна было знішчыць усё тое, што хоць неяк адносілася да шляхты (польскага і беларускага дваранства).

Той жа прынцып бальшавікі прымянілі і да кулакоў. Ведаю, напрыклад, як славуты род садоўніка Язэпа Мароза запісалі ў кулакі і ўся вялікая сям'я была вымушаная пакінуць сваю сямлібу з дзюма хатамі і выехаць у Сібір.

Толькі пасля краху камуністычнай ідэалогіі ў Беларусі стала магчымым справядліва ацаніць уклад тутэйшай шляхты, у тым ліку і магнатаў, у сусветную і беларускую культуру. Нават не праводзячы глыбокага вывучэння гэтага пытання, заўважым, што першынство належыць магнатам Радзівілам, а затым Сапегам, Агінскім і Тышкевічам. І пра іх унёсак у культуру варта ведаць кожнаму жыхару Беларусі.

Арыстакраты, магнаты Агінскія

Міхал Казімір (1730 – 1800) – дзяржаўны дзеяч, кампазітар, паэт, мецэнат. Лічыцца, што Міхал Казімір Агінскі – аўтар некалькіх операў, у т.л. «Зменены філосаф» (1771). Аўтар аднаго з першых вядомых вакальных цыклаў «Да Касі». Выдатна выконваў свае творы на розных інструментах. Яго жартам называлі «гетман-кларнет». Аўтар зборніка «Гісторычныя і маральныя апавесці» (1782).

Міхал Клеафас (1765 – 1833) – дыпламат, кампазітар, аўтар паланэзаў (найбольш вядомы «Развітаны з радзімай»). Напісаў «Мемуары пра Польшчу і палякаў з 1788 да 1815 г.» (Парыж, 1827 – 1828) і трактат «Лісты пра музыку» (завершаны ў 1828).

Радзівілы – дзяржаўныя і вайсковыя дзеячы Вялікага Княства Літоўскага, Рэчы Палітай і Расійскай імперыі. Некаторыя асобы з гэтага роду вядомыя як дзеячы культуры.

Альбрэхт Станіслаў (Абаронца правоў; 1593 – 1656) – пісьменнік, гісторык. «Дзённік» (1632 – 1656 г.).

Мікалай Крыштоф (Сіротка; 1549 – 1616) – мецэнат, пісьменнік. Аб сваім падарожжы ў Іерусалім напісаў у кнізе «Прыгрынацыя» (на лацінскай мове, 1601). Вытрымала 20 выданняў.

Вайцех (прыкладна 1476 – 1519) – рэлігійны каталіцкі дзеяч.

Соф'я (1585 – 1612) – беларуская праваслаўная святая.

Юры (Ежы; 1556 – 1600) – кардынал. Кароль Станіслаў (1669 – 1719) вёў дзённік (1684 – 1687, 1689 – 1718 г.).

Людвіка Караліна (1667 – 1695) – рэлігійная дзялячка, мецэнат.

Ян Мікалай Аляксандр (1681 – 1729) – дзяржаўны дзеяч, падарожнік; пакінуў дзённік за 1704 – 1710 г.

Ульрык Крыштоф (1712 – 1770) – паэт, гісторык, генерал-лейтэнант. Яго творы: «Дыярыш», «Апісанне ўсіх нацый у Еўропе», «Апісанне клопатаў людзей усіх станаў» (1741). У свой тэкст часткова ўводзіў беларускую мову.

Міхалі Казімір (Рыбанька; 1702 – 1762) вёў дзённік з 1719 па 1761 г. Арганізаваў Слуцкую мануфактуру шаўковых паясоў і Сверхжанскую фаянсавую мануфактуру. Адкрыў Нясвіжскі каэдэцкі корпус і аднавіў друкарню.

Францішка Уршуля (Вішнявецкая; 1705 – 1753) – пісьменніца, драматург. Жонка Міхала Казіміра Рыбанькі. Кніга «Камедыі і трагедыі» (1754). Арганізавала ў Нясвіжы свой тэатр, балет і аркестр, а таксама адкрыла музычную і балетную школы.

Мацей (1749 – 1800) – кампазітар, драматург. Напісаў лібрэта да оперы «Агатка» (1784).

Антоні Генрык (1775 – 1833) – кампазітар, мецэнат. Стварыў музыку да трагедыі «Фаўст» І.В. Гётэ.

Канстанцін (1793 – 1869) – мецэнат, адзін з першых беларускіх фалькларыстаў. Арыштаваны як дзекабрыст.

Вільгельм (1797 – 1870) – нумізмат. Тэафіля Канстанцыя Мараўская (1737 – 1818) з Радзівілаў, пакінула «Дыярыш» – апісанне свайго падарожжа па Германіі, Францыі і Італіі.

Кацярына Радзівіл, псеўданім Граф Павел Васіль (з Ржавускіх; 30 сакавіка 1858, Санкт-Пецярбург – 12 мая 1941, Нью-Ёрк) – пісьменніца, арыстакратка і авантурыстка. Яна была прыкметнай фігурай пры імператарскіх дварах Германіі і Расіі, але апынулася замяшанай у шэраг скандалаў. Спалучала сваю любоў да раскошы і свецкага жыцця, плётак і інтрыг з літаратурным талентам. Напісала два дзясяткі кніг аб еўрапейскіх імператарскіх і каралеўскіх дварах.

Магдалена Іванаўна (Завіша; 1861 – 1945) – мецэнатка, дзялячка беларускага культурнага руху.

Альбрэхт (Антоні) Вільгельм (1885 – 1935) – палітычны дзеяч, які падтрымаў БНР.

Сапегі

Леў Іванавіч (1557 – 1633) – дзяржаўны дзеяч, дыпламат, кіраўнік групы па падрыхтоўцы Статута ВКЛ 1588 г.

Аляксандр Антоні (1773 – 1812) – аўтар працы «Мінералогія» (1800 – 1801) – падручніка па неарганічнай хіміі. Напісаў «Падарожжа ў славенскіх краінах у 1802 і 1803 гг.» (1811).

Скірмунты

Аляксандр Ісідор (1799 – 1870) – гаспадарчы дзеяч. Адкрыў некалькі фабрык і пабудаваў паравы млын.

Гелена Аляксандраўна (1827 – 1874) – мастачка, скульптар. Вяла дзённік «3 жыцця літвінкі, 1827 – 1874» (1876).

Казімір Маўрыцый Сымон Аляксандравіч (1824 – 1880) – мецэнат. Заснаваў крэдытную суполку для сялян у Шэметава.

Канстанцыя Казіміраўна (1852 – 1934) – публіцыстка, гісторык. Яе кнігі «Гісторыя Літвы, выкладзеная ў нарысе» (1886), «Ягелонская ідэя і крэсавае палітыка» (1925).

Генрык Генрыкавіч (1868 – 1939) – паэт, кампазітар. Зборнік «3 вершаў і песень Генрыка Скірмунта» (1898). Аўтар оперы «Пан Валадыеўскі» паводле рамана Г. Сянкевіча.

Раман Мар'ян Аляксандравіч (1868 – 1939) – палітычны і грамадскі дзеяч, мецэнат. (Генрыкі Раман расстраляны ў 1939 г. пасля ўсталявання савецкай улады.)

Тышкевічы

Юры (1596 – 1656) – біскуп віленскі і жамоіцкі.

Бенядзікт (1801 – 1866) – літоўскі арыстакрат, граф, уладальнік Чырвонага Двара, калекцыянер і мецэнат.

Канстанцін Півіч (1806 – 1868) – беларускі археолаг, гісторык, этнограф, фалькларыст; адзін з заснавальнікаў беларускай навуковай археалогіі. У 1856 г. арганізаваў экспедыцыю па рацэ Віліі, у выніку якой сабраў багаты этнаграфічны матэрыял і напісаў краязнаўчую манаграфію «Вілія і яе берагі» («Wilja i jej brzegi», Дрэздэн, 1871; на польскай мове).

Яўстах Півіч (1814 – 1873) – беларускі археолаг, гісторык, этнограф, краязнаўца, музейнаўца; адзін з заснавальнікаў беларускай навуковай археалогіі. Заснаваў Віленскую археалагічную камісію (1855 – 1865) і Віленскі музей старажытнасцяў (1855). Кніга «Апісанне Барысаўскага павета» (на польскай мове, 1847; Opisanie powiatu Borysowskiego pod względem statystycznym, geognostycznym, historycznym, gospodarczym, przemysłowo-handlowym i lerarskim, z dodaniem wiadomości o obyczajach, spiewach, przysłowiach i ubiorach ludu, guslach, zabobonach i t.d.).

Бенядзікт Генрык (1852 – 1935) – граф, унук Бенядзікта Тышкевіча, вядомы польскі фатограф.

Падрыхтаваў Сымон БАРЫС

(Заканчэнне ў наступным нумары)

Партрэт абанента

Цікавы і нестандартны праект распаचाў мабільны аператар life:). Ён пераважна сухую статыстыку мабільных звычак сваіх карыстальнікаў у мастацкія партрэты і ўпершыню паказаў беларусам, як выглядаюць розныя тыпавыя яго абаненты. Гэтую незвычайную ідэю падтрымаў і Беларускі саюз мастакоў.

Кожны дзень 1,2 мільёна беларусаў карыстаюцца паслугамі life:). За гэтай лічбай стаяць рэальныя людзі, якія размаўляюць па тэлефоне з блізкімі, «сёрфіяць» у інтэрнэце, камунікуюць з сябрамі ў сацсетках, спампоўваюць карысныя дадаткі і гуляюць у любімыя гульні.

life:) вывучыў мабільныя звычкі сваіх абанентаў: працягласць размоваў, колькасць адпраўленых SMS, штодзённы аб'ём выкарыстаннага трафіку і іншыя паказчыкі. На аснове гэтых лічбаў ужо можна скласці партрэт абанента, але статыстычны. І аператар вырашыў пайсці далей – убачыць свайго карыстальніка не проста ў выглядзе набору лічбаў, а стварыць яго вобраз, набліжаны да рэальнасці. Дапамагчы ўвасобіць гэтую ідэю запрасілі прафесійных мастакоў і ілюстратараў.

– Кожны абанент – важны і асаблівы для нас чалавек. Гэта жыхары вялікіх гарадоў і маленькіх вёсак, мужчыны і жанчыны, школьнікі і студэнты, спецыялісты і прадпрыемальнікі і многія іншыя, – каментуе кіраўнік маркетынговых камунікацый life:) Анастасія Тагіль. – У нейкі момант мы задумаліся, што хочам паказаць унікальнасць сваіх абанентаў усім беларусам. Так нарадзілася думка прапанаваць мастакам увасобіць лічбавыя звычкі ў карцінах.

Аператар падрыхтаваў шэсць апісанняў сваіх абанентаў па розных характарыстыках. Мастакам трэба будзе адлюстравіць самага адданага, самага прасунутага, самага маўклівага і, наадварот, – самага гаваркога, а яшчэ таго, хто больш за астатніх спампоўвае. Усё гэта розныя тыпавыя са сваімі мабільнымі звычкамі: хтосьці не робіць ні аднаго званка ў месяц, а нехта за гэты ж перыяд у сярэднім нагаворвае больш за 286 гадзінаў. Адзін тыпаж вымярае сваю актыўнасць у інтэрнэце тэрабайтамі, другому дастаткова 4,5 ГБ.

Шэсць апісанняў – шэсць партрэтаў. Задача складаная, але цікавая. Асобы, міміка, адзенне, прычоскі, аксесуары – усё гэта мастакі намалююць з улікам мабільных звычак карыстальнікаў розных груп.

– Нас вельмі натхніла ідэя паўдзельнічаць у такім незвычайным праекце, – адзначае Наталля Шаранговіч, першы намеснік старшыні Беларускага саюза мастакоў. – Падобнага вопыту ў нас раней не было. Задача цікавая, бо канчатковы вобраз абанента народзіцца дзякуючы творчаму ўяўленню. Усе партрэты атрымаюцца асаблівымі, майстры будуць працаваць кожны ў сваёй аўтарскай тэхніцы.

– Для любога мастака такая задача – своеасаблівы выклік. Перад пачаткам працы мы атрымаем толькі лічбы, дзякуючы якім у галаве і на палатне народзіцца фінальны вобраз абанента. Што гэта будзе за людзі? Які яны выглядаюць? У што апранутыя? Чым жывуць? Чым захапляюцца? Усё гэта мы ведаем дзякуючы творчаму пошуку, – каментуе мастак Усевалад Швайба.

У праекце прымуць удзел беларускія мастакі і ілюстратары Павел Амляносік, Леанід Несцярчук, Сяргей Савіч, Аляксандра Страшко, Вадзік Фін Цішчанка і Усевалад Швайба. Карціны плануецца прадставіць увосень.

Паводле інфармацыі арганізатараў праекта

Верасень

6 – Селяменёў Вячаслаў Дзмітрыевіч (1946, Мінск), вучоны-гісторык, архівіст, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (2002), ганаровы архівіст Беларусі – 75 гадоў з дня нараджэння.

6 – Усва Любоў Дзмітрыеўна (1921 – 2015), архітэктар, сярод асноўных працаў якой шэраг будынкаў на Прывакзальнай плошчы і інш. – 100 гадоў з дня нараджэння.

8 – Качаткова Ганна Васільеўна (1911 – 1993), актрыса, заслужаная артыстка Беларусі – 110 гадоў з дня нараджэння.

8 – Нямецкі Віктар Віктаравіч (1941), мастак, педагог, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі – 80 гадоў з дня нараджэння.

9 – Міхневіч Арнольд Яфімавіч (1936, Мінск – 2020), мовазнаўца, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі – 85 гадоў з дня нараджэння.

10 – Парсаданаў Георгій Арцёмавіч (1911 – 1989), заслужаны архітэктар Беларусі – 110 гадоў з дня нараджэння.

11 – Білібін Аляксандр Іванавіч (1911 – 1993), дырыжор, дзеяч самадзейнага музычнага мастацтва, заслужаны артыст Беларусі – 110 гадоў з дня нараджэння.

11 – Піён Марыс (Маўрыцы; 1801 – 1869), танцоўшчык, балетмайстар, тэатральны дзеяч – 220 гадоў з дня нараджэння.

12 – Кайгародаў Дзмітрый Нічыпаравіч (1846, Полацк – 1924), прыродазнаўца, фенолаг, арнітолаг, педагог – 175 гадоў з дня нараджэння.

13 – Жугжда Алег Алегавіч (1961), рэжысёр тэатра, заслужаны дзеяч мастацтваў Беларусі, лаўрэат тэатральнай прэміі імя Л. Мазалеўскай (1994) – 60 гадоў з дня нараджэння.

14 – Шагун Леў Міхайлавіч (1926, Капыльскі р-н – 1996), мовазнаўца, заслужаны работнік вышэйшай школы Беларусі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1986), узнагароджаны медалём Ф. Скарыны – 95 гадоў з дня нараджэння.

15 – Таўбін Юлі (Юдаль) Абрамавіч (1911 – 1937), паэт, перакладчык – 110 гадоў з дня нараджэння.

Прэзентацыя зборніка казак

У Воранаўскай раённай і Радунскай гарпасялковай бібліятэках адбыліся сустрэчы з маладой пісьменніцай-зямялячкай Аленай Запаснік, дзе прайшлі прэзентацыі кнігі казак «Падарунак чараўніка».

Алена нарадзілася 6 снежня 1999 г. у Радуні Воранаўскага раёна. Скончыла мясцовую сярэднюю школу і педагагічны факультэт Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы.

У 8 гадоў пачала складаць казкі, а ў сёмым класе – апаваднанні і аповесці. Пісала байкі, баллады, пазмы, танеты, трыялеты. З'яўляецца ўдзельнікам Клуба маладога літаратара, заснаванага на базе навуковай бібліятэкі ГРДУ. У лістападзе 2020 г. прымала ўдзел у VIII Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі, прысвечанай годзе памяці славы і 500-годдзю ўз'ядзення Тульскага Крамля «Маладыя і духоўна спадчына эпохі: культуры, артэфакты, каштоўнасці». Адзначаная сяртыфікатам за актыўны ўдзел у канферэнцыі, а таксама заняла 2-е месца ў конкурсе студэнцкіх навукова-творчых працаў «Эпоха» ў намінацыі «Проза».

Прымала ўдзел у Міжнародным конкурсе перакладчыкаў «Лесья Украінка аб адзінстве народаў і лясцоў», прысвечаным 150-годдзю з дня нараджэння славянскай украінскай пісьменніцы. Распрацавала комплекс аўтарскіх казак на развіццё артыкуляцыі, якія ўвайшлі ў навуковы артыкул «Артыкуляцыйная гімнастыка ў казачным сюжэце як сродак развіцця маўлення ў дзяцей

старэйшага дашкольнага ўзросту». Гэты артыкул быў прадстаўлены на XVIII Міжнароднай навуковай дыстанцыйнай канферэнцыі студэнтаў, магістрантаў і аспірантаў «Зурыка – 2021» і адзначаны дыпломам I ступені. Піша экалагічныя казкі, а таксама прыклад уласных напрацовак прыводзіць у артыкуле «Экалагічныя казкі як сродак выхавання дзяцей старэйшага дашкольнага ўзросту», якія ўвайшлі ў электронны зборнік XI Міжнароднай навукова-практычнай інтэрнэт-канферэнцыі «Альтэрнант – 2021».

На бібліятэчных сустрэчах юныя чытачы змаглі пазнаёміцца з біяграфіяй маладой пісьменніцы, а затым Алена Чаславаўна расказала аб сваёй кнізе, аб васьмі казках, якія ўвайшлі ў зборнік. Дзеці разам з аўтарам абгулялі экалагічную казку «Хто ў лесе самы незвычайны?», пабывалі ў ролі персанажаў. Аўтар нарадзілася ў Радуні, і прэзентацыя зборніка ў родным пасёлку стала для яе асаблівай падзеяй – краплянай, цёплай і па-сапраўднаму сямейнай. Павіншаваць Алену і падтрымаць яе ў такой добрай справе прыйшлі многія блізкія людзі, у тым ліку першая на-

стаўніца Г.В. Багдзевіч і былы класны кіраўнік І.І. Крывулька. У гэты дзень прагулава шмат добрых слоў і пажаданняў у адрас Алены. У дар бібліятэцы аўтар пакінула свае кнігі, а таксама буклеты з аўтаграфам.

Кніга «Падарунак чараўніка» прыйдзеца да спадобы маленькаму чытачу. На яе старонках дзець сустрэнуць аднагодкаў, якія трапляюць у незвычайную сітуацыю і знаходзяць спосабы выхадзі з яе. Тут ажываюць жывёлы, птушкі, кветкі і нават садзавіна, і нічога дзіўнага тут няма, бо ў казцы ўсё магчыма. Тым больш, што казкі гэтыя не простыя, а педагагічныя. Кніга стане мудрым дапаможнікам для бацькоў і выхавальнікаў, якія імкнучыся дапамагчы дзецям лепш спазнаць наваколны свет, вырасці добрымі, смелымі і разумнымі.

Сустрэча атрымалася вельмі шчырая, светлая і радасная. Усе прысутныя пабывалі ў дзіўным па сваёй прыгажосці і дабрні казачным свеце.

Людміла ФУРМАН,
загадчык аддзела бібліятэчнага
маркетынгу Воранаўскай раённай
бібліятэкі
Фота з архіва бібліятэкі

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПЯЧАТКА (заканчэнне артыкула). У Ваўкавыску, Тураве і на Берасцейскім гарадзішчы знойдзеныя пячатка тураўскага князя Ізяслава Яраславіча (у хрышчэнні Дзмітрыя, XI ст.). Яму належала, магчыма, пячатка з выявай св. Дзмітрыя з Пінска. У Полацку выяўлена пячатка з выявай кіеўскага князя Усевалада (Андрэя) Яраславіча (XI ст.) і була з выявай Маці Боскай Агіясарытысы ці Халкапратыйскай, у Віцебску – пячатка з выявай Васілія Кесарыйскага і архангела Міхаіла, што належала князю Рурыку Расціславічу (1157 – 1210), і пячатка з выявай Феадора Цірона, што належала сыну Уладзіміра Манамаха, князю Мсціславу Уладзіміравічу (1113 – 1117). Некалькі пячатка з Гродна і Віцебска маюць на адным баку выяву св. Барыса ці Глеба ў

княжацкай шапцы з крыжам кля грудзей, на адваротным – выяву расквітнелага крыжа. Такая пячатка з Мінска, відаць, належала мінскаму

Свінцовая вісялая пячатка Усевалада Яраславіча з Полацка (XI ст.)

князю Глебу Усяславічу (памёр у 1119 г.) або яго брату, полацкаму князю Барысу. На пячатцы з Гомеля змешчаная выява св. Фёдара з дзідай у правай руцэ, на адвароце – грэчаскія добразычлівы надпіс з імем Фёдара; на пячатцы з Гродна – надпіс «Дньеслово», з Ваўкавыска – «Сімеон». Знойдзеныя пячатка ў в. Залатуха Калінкавіцкага раёна мае выяву св. Георгія, на адваротным баку – знака Рурыкавічаў – трызубца. На Полацкім Вялікім пасадзе выяўлена двухбаковая пячатка з камяно-пясчаніку канца XVI – 1-й паловы XVII ст. (на адным яе баку адлюстраваная «Пагоня», на адваротным – алень, які бяжыць).

На тэрыторыі Беларусі пячаткамі карысталася шляхта, мяшчане, духоўныя асобы, а таксама многія гарады, рамесніцкія цэхі, рэлігійныя брацтвы, цэрквы, касцёлы і інш. Пасля смерці ўладальніка пячатка, як правіла, знішчалася на яго магіле прадстаўнікамі ўрада той юрысдыкцыі, да якой належаў нябожчык.

Найбольш пашыраным тыпам пячаткі ў XVI ст. была пярсцёнак-пячатка (сыгнет). На іх звычайна

выразалі тытул уладальніка, герб. Пячаткі розных карпарацыйных арганізацый існавалі доволі працяглы час. Адбіткі віцебскай гарадской пячаткі, зробленай у 1559 г., сустракаліся нават у XVIII ст.

Асноўным элементам, што нясе найбольшую інфармацыйную функцыю, з'яўляецца легенда, або надпіс. Для пячатка на тэрыторыі Беларусі характэрная моўная стракатасць легенд: яны напісаныя на беларускай мове кірыліцай і лацінкай, на польскай, лацінскай і грэчаскай мовах, іўрыце, арабскім шрыфтам (пячаткі татарскіх феодалаў) і інш. Выява герба на пячатцы таксама дазваляе атрыбутаваць яе да той ці іншай асобы.

ПЯЧУРКА – 1) ніша ў сцяне печы; 2) невялікая печка; 3) ніша збоку прыпечка, куды зграбуюць вуголле, попель.

ПЯЧЫСТЫ – усялякае смажанае мяса. Называлі таксама месцамі на Віцебшчыне, Магілёўшчыне.